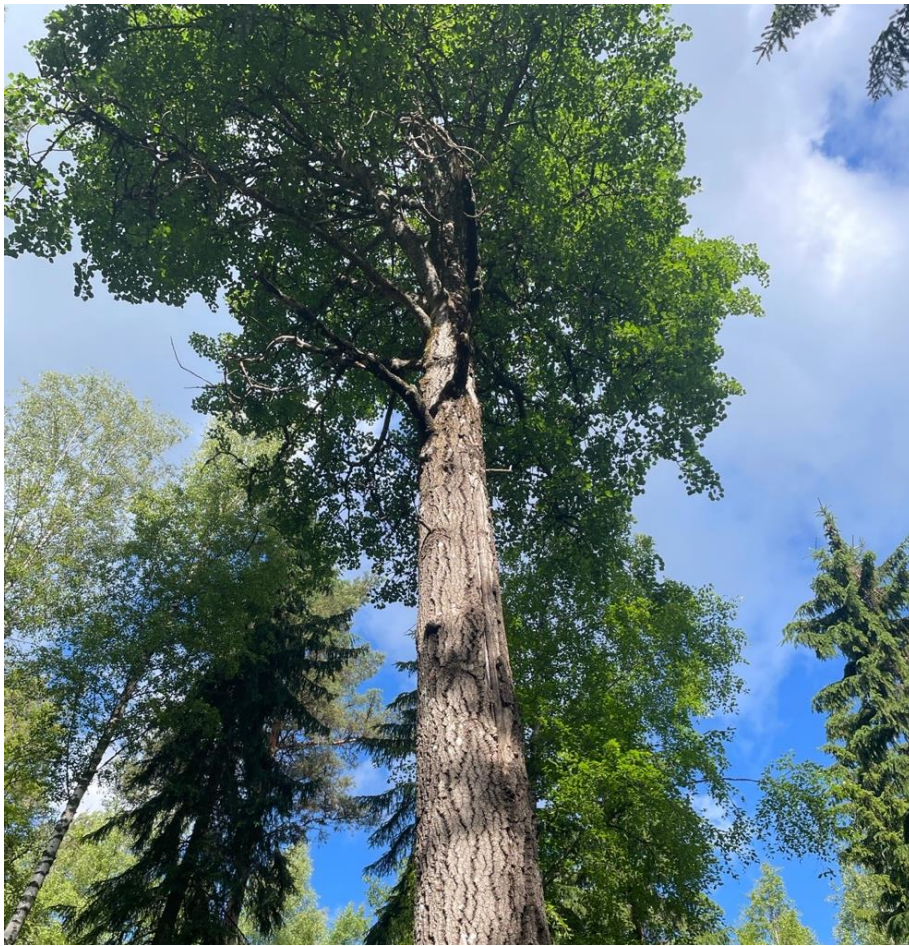

SASTAMALAN KIIKOISTEN HÄMEENLAHDENKADUN ASEMAKAAVAN LUONTOSELVITYS

1. Menetelmät

Sastamalan Kiikoisissa sijaitsevalle noin kolmen hehtaarin alueelle (kuva 1) tehtiin asemakaavatasoinen luontoselvitys viidellä maastokäynnillä (taulukko 1). Tarkoituksena oli löytää luontokohteet, joilla voi olla merkitystä alueen suunnittelun kannalta. Tällaisia ovat luonnonsuojelu-, metsä- ja vesilain mukaan säästettävät kohteet, lajistollisesti arvokkaat kohteet sekä muut tärkeät elinympäristöt. Lajistosta kartoitettiin erityisesti linnusto, kasvillisuus, liito-oravat ja viitasammakot. Suunnitteluun vaikuttavat lajihavainnot liittyvät luultavimmin näihin lajeihin. Lisäksi kartoitettiin mm. lepakoita yhtenä yönä aktiividetektorilla kuunnellen.

Maastotyöt tekivät Matti Aalto (FM ympäristötieteet, DI), Tuomas Kirjavainen (LuK maantieteet) ja Adalmiina Helttula (LuK ympäristötieteet). Raportin kirjoittivat Matti Aalto ja Adalmiina Helttula. Laji.fi -portaalissa ei ollut huomionarvoisia havaintoja alueelta.

Taulukko 1. Kartoituskäynnit.

Päivä	Kello	Pääkohteet	Selvittäjä
6.5.2024	21:12-23:00	Liito-orava, viitasammakko	Matti Aalto, Adalmiina Helttula
7.5.2024	4:30-5:12	Elinympäristöt, linnut	Matti Aalto, Adalmiina Helttula
30.5.2024	7:45-8:05	Linnut	Tuomas Kirjavainen
19.6.2024	9:40-10:25	Kasvit	Matti Aalto, Adalmiina Helttula
11.7.2024	1:35-2:10	Lepakot	Adalmiina Helttula

2. Luontoarvot

2.1. Liito-oravan lisääntymis- ja levähdyspaikka

Alueen merkittävin luontoarvo on liito-oravan lisääntymis- ja levähdyspaikka (kuva 1). Selvitysalueen tuntumassa on kolme järeää kolohaapaa, joista kahden juurelta löydettiin liito-oravan papanoita. Rannan läheisyydessä on liito-oravalle hyvin soveltuvaa, runsaasti haapaa ja leppää kasvavaa, elinympäristöä. Järeiden haapojen (kansikuva) lisäksi hieman kauempana rannasta on nuorempia haapoja ja haaparyhmiä. Muutoin metsä papanahavaintojen ympäristössä on varsin harvaa ja sen takia liito-oravalle heikosti soveltuvaa. Soveltuvimmaksi elinympäristöksi rajattiin metsän rakennepiirteiden perusteella 2,2 hehtaarin alue, vaikka alle neljän hehtaarin laajuinen lisääntymis- ja levähdyspaikka on harvoin elinvoimainen (Sulkava 2024, liite 2, erillinen tiedosto). Joka tapauksessa kolohaavat voivat toimia liito-oravan pesimäreviirin ytimenä.

Merkkejä liito-oravista on alueelta jo vuodelta 2002 (Rajala 2002). Alue on siis ollut jo pitkään liito-oravan käytössä. Tänä aikana alueella on myös tehty lisääntymis- ja levähdyspaikkaa heikentäviä metsänhoitotoimenpiteitä.

Kuva 1. Alueen merkittävimmät luontoarvot. (karttopohja: Maanmittauslaitos)

2.2. Viitasammakot

Selvitysalueen rannassa kuultiin kolme viitasammakkoa eli rannassa on luontodirektiivin IV-liitteen mukainen viitasammakoiden lisääntymispaikka. Viitasammakoiden tarkan määrän laskeminen on mahdotonta, mutta eri yksilöiksi tulkittavien äänitelevien koiraiden määrästä saa riittävän kuvan lajin esiintymisestä. Karttoitus vaikutti osuvan optimaaliseen ajankohtaan. Laji tuskin on rannassa erityisen runsas, mutta kyseessä vaikuttaa kuitenkin olevan säännöllinen lisääntymispaikka.

2.3. Hakattu korpi

Alueen pohjoislaidassa on aiemmassa luontoselvityksessä (Ahlman Group Oy 2013) metsälain suojelemaksi ruohokorveksi todettu metsä. Nyt korven luonnontila havaittiin tuhotuksi hakkuilla. Korven hakkuu (kuva 2) oli tehty talven 2023-2024 aikana turvallisuussyistä, koska syöksyvirtaus oli kaatanut puita konkeroon (Ahola 2024). Yksi syy myrskytuhoon saattoi olla korven laitaan asti ulottuneet harvennushakkuut, joiden seurauksena voimakkaat tuulet pääsivät puhaltamaan korpeen. Nyt puusto korvessa ja sen lähiympäristössä on todella harvaa, eikä korven ominaista pienilmastoa enää ole lainkaan. Laajemmilla suojavajöhykkeillä olisi voinut vähintään osittain

säästää pienilmaston. Myös kaatuneiden puiden jättäminen korpeen lahopuiksi olisi osaltaan suojannut pienilmastoa ja mahdollistanut korven lahopuulajiston säilymistä.

Kyseessä oli aiemman luontoselvityksen selvitysalueen ainoa lakisääteisesti suojeltava luontokohde (Ahlman Group Oy 2013). Asemakaavan luonnosvaiheen selostuksessa (Sastamalan kaupunki 2022) on todettu näin: ”Suunnittelualan luoteisosassa sijaitsevalla luo-alueella on luonnontilainen ruohokorpi, joka on uhanalaisuusluokitukseltaan erittäin uhanalainen ja lukeutuu metsälain (10 §) mukaisesti suojeltaviin kohteisiin. Alue huomioidaan suunnittelussa siten, että jätetään luonnontilaan ja pysyy rakentamattomana.”

Kuva 2. Hakattu ruohokorpi 7.5.2024.

2.4. Muut luontoarvot

Lepakkokartoituksessa havaittiin detektorilla ja näköhavainnoin yksi pohjanlepakko (kuva 1). Rannassa ei lepakoita lentänyt. Suurissa haavoissa olevien liito-oravallekin sopivien kolojen lisäksi alueella ei ole lepakoille sopivia koloja. Todennäköisesti alue on lepakoilla lähinnä ruokailukäytössä.

Uhanalaisista linnuista pesimälinnustoon kuuluu pajusirkku (VU, vaarantunut) ja silmälläpidettävistä (NT) ruokokerttunen (kuva 1). Nuolihaukka huuteli rantakuudessa toukokuun alussa, mutta mahdollisesta pesäpaikan sijainnista alueella tai lähistöllä ei saatu havaintoja. Rannassa havaittu rantasipi on Suomen eritysvastuulaji, jonka Euroopan kannasta 30-45 % pesii Suomessa. Muut lintuhavainnot on kirjattu lajilistaan (liite 1). Sudenkorentolajeista rannalta kiikaroiden löytyi tavalliset vaskikorento, ruskohukankorento ja pikkulampikorento sekä lajilleen määrittämätön keltatäpläinen nuori lampikorento.

2.5. Vieraslajit

Lupiini on vallannut alaa etenkin maantäyttöpaikalla ja alkanut levittäytyä metsään (kuvat 1 ja 3). Samalla alueella on vieraslajeista myös iso pensas tuoksuvatukkaa (kuva 4), keisarinkruunua ja terttuseljaa.

Kuva 3. Lupiini on vallannut selvitysalueella sijaitsevan läjitysalueen. (kuva: Adalmiina Helttula)

Kuva 4. Tuoksuvatukkaa läjitysalueen laidalla. (kuva: Adalmiina Helttula)

3. Luontoarvojen säilyttäminen ja parantaminen

Liito-orava, viitasammakko ja lepakot ovat luontodirektiivin IV-liitteen lajeja, joiden lisääntymis- ja levähdyspaikkoja ei direktiivin ja luonnonsuojelulain mukaan saa hävittää, eikä heikentää. Selvitysalueella on liito-oravan ja viitasammakon lisääntymis- tai levähdyspaikat, mutta lepakot todennäköisesti käyttävät aluetta vain ruokailuun.

Jotta liito-oravan lisääntymis- ja levähdyspaikka säilyisi elinvoimaisena, tulee papanahavaintojen ympäristössä säilyttää vähintään neljän hehtaarin alue runsaspuustoisena, mieluiten nykyistä tiheämpipuustoisena (Sulkava 2024, liite 2, erillinen tiedosto). Liito-oraville erityisen tärkeä alue on merkitty kuvaan 1. Myös liito-oravan kulkuyhteydet etenkin rannan suuntaisesti on tärkeää säilyttää.

Viitasammakoiden lisääntymispaikalla rantaa ei saa ruopata. Yksittäisen venevalkaman ruoppaus tuskin heikentää lisääntymispaikkaa, mikäli kyse on esimerkiksi selvitysalueen itäkulmassa olevan nykyisen veneväylän kaltaisesta kapeasta reitistä. Kaikista ruoppauksista tulee kuitenkin kysyä ELY-keskuksen näkemys.

Hakatun korven kannattaa antaa kehittyä uudelleen kohti luonnontilaa, vaikka kosteaa pienilmastoa suojaavan puuston kehittymiseen meneekin lähes sata vuotta, eivätkä monet uhanalaisten korprien lajit siinäkään ajassa löydä paikalle takaisin. Kannattaa myös varmistaa, että aluetta ei kuivateta ihmistoiminnan seurauksena.

Vieraslajien poistaminen ja leviämisen rajaaminen on erittäin suositeltavaa. Lupiini on kansallisesti määritelty haitalliseksi vieraslajiksi. Kansallisessa vieraslajiluettelossa olevan lajin maahantuonti, kasvatus, myynti ja muu hallussapito sekä ympäristöön päästäminen on kielletty.

Lähteet

Ahlman Group Oy 2013: Sastamalan Kiikoisten luontoselvitys 2013.

Ahola P. 2024: Tiedonanto sähköpostilla 13.9.2024.

Rajala T. 2002: Kiikoisten keskustan luontoselvitys 2002.

Sastamalan kaupunki 2022: Kiikoisten Hämeenlahdentien asemakaavan muutos A_086, Asemakaavan selostus 4.10.2022, Luonnos.

Sulkava R. 2024: Lisäntymis- ja levähdyspaikan määrittelyn laillisuusperusteet liito-oravakartoituksissa ja niiden tulosten tulkinnessa.

LIITE 1. *Havaittu pesimälinnusto.*

Laji

Harmaasieppo
Hernekerttu
Hippiäinen
Käpytikka
Lehtokurppa
Metsäkirvinen
Mustapääkerttu
Mustarastas
Nuolihaukka
Pajulintu
Pajusirkku
Peippo
Peukaloinen
Punakylkirastas
Punarinta
Puukiipijä
Räkättirastas
Rantasipi
Ruokokerttunen
Sepelkyyhky
Sinitäinen
Talitäinen
Tiltalti
Vihervarpunen